

Een goed jaar voor de grutto in de Lopikerwaard

Voor het tweede opeenvolgende jaar was 2024 een goed gruttojaar in de Lopikerwaard. Er waren meer beschermde broedparen van de meeste soorten en een voldoende hoog BTS (Bruto Territoriaal Succes) voor de grutto van 68%.

Deels werd dit veroorzaakt door het natte voorjaarsweer maar ook de kwaliteit van het door boeren gerealiseerde weidevogelland was belangrijk. Weidevogelbeheer is gelukkig jaarrond onderdeel van veel boerenbedrijven.

De kievit heeft als vroege broedvogel veel minder van het goede mozaïek kunnen profiteren en veel nesten en jongen zijn verloren gegaan. Daardoor was het broedsucces van de kievit helaas laag.

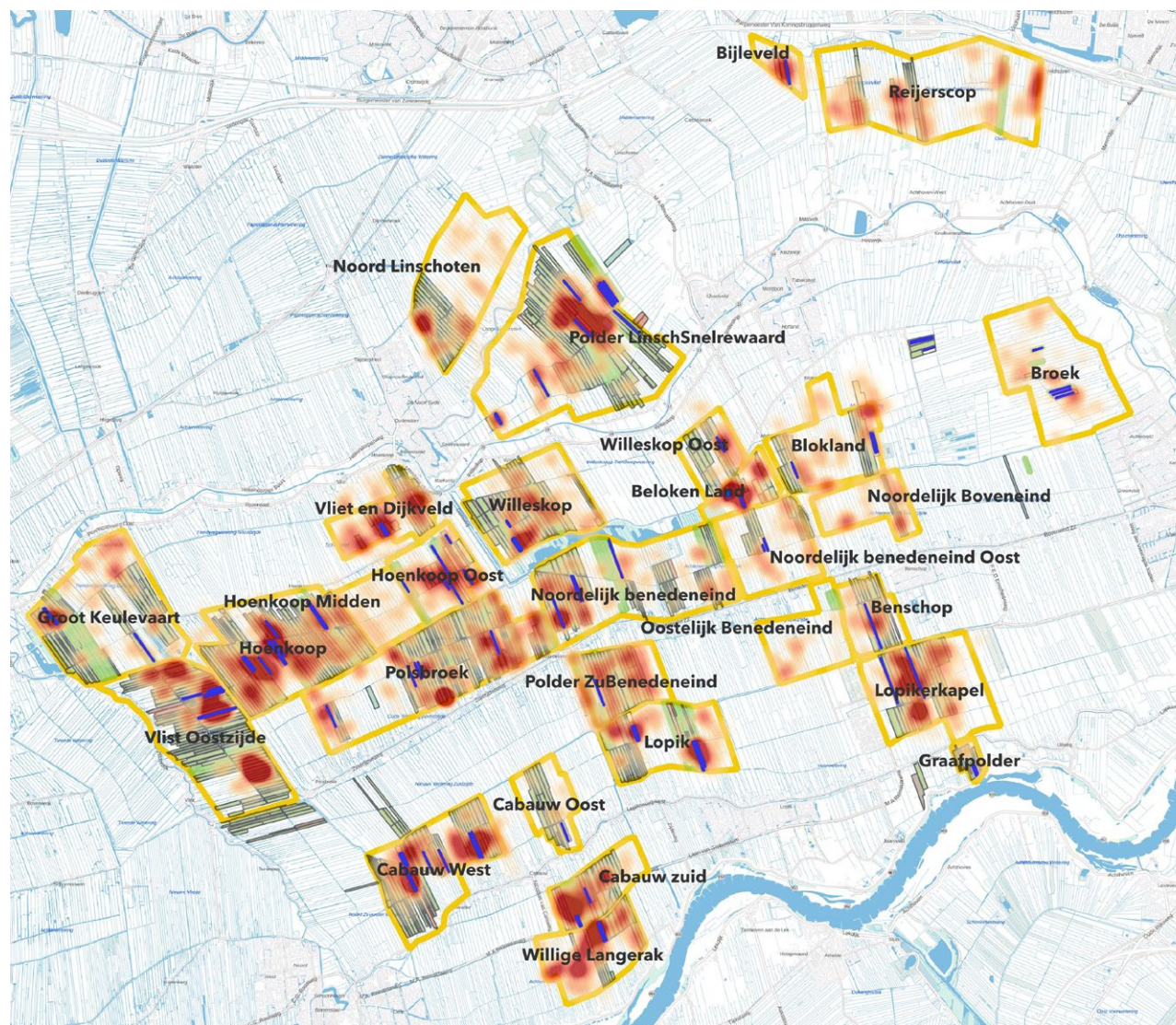

HOE WETEN WE DIT?

In 2022, 2023 en 2024 heeft DNatuur de weidevogels in grotere of kleinere delen van de Lopikerwaard gemonitord (afb. 1). Het doel van Collectief Lopikerwaard is toetsing van het samen met de boeren gevoerde beheer en waar mogelijk en gewenst verbetering hiervan: beheermonitoring. DNatuur heeft in 2024 ongeveer de helft van het gebied onderzocht. De andere helft is onderzocht door medewerkers van het collectief.

Maar het belangrijkste werk werd gedaan door de agrariërs die veel beheermaatregelen toepasten om de weidevogels te beschermen:

- Bijna 2600 ha. weidevogelbeheer, waaronder:
- 1500 ha. legselbescherming.
- 700 ha. kuikenland (ook wel zwaar beheer genoemd).
- 80 plas dras percelen.

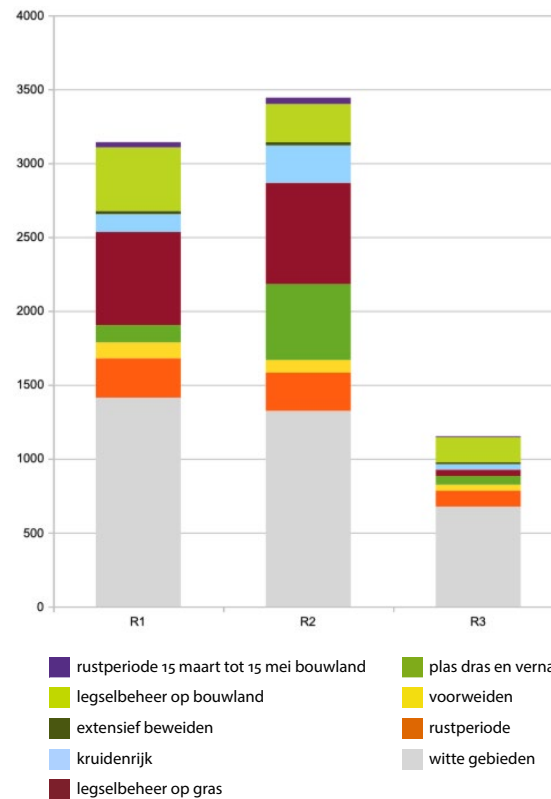
Afb. 1: Alle telgebieden (geel omlijnd) met daarin de weidevogel hotspots (rood) van eind mei en het beheer (gekleurde percelen), waaronder plas dras (blauw).

EEN NAT VOORJAAR

Welke maatregelen je ook neemt, een deel van het succes valt of staat met het voorjaarsweer. Het warme weer en de droge maand maart zorgden voor een behoorlijke grasgroei in het vroege voorjaar. Dat zorgde er voor dat een aantal broedparen (vooral Kievit, maar soms ook grutto) al vroeg aan een nest begonnen. De stormen met veel neerslag die in april volgden, zorgden helaas voor zeer moeilijke omstandigheden voor de vroeg uitgekomen kuikens (gezinnen). Door het natte weer waren ook een aantal beheerpakketten slecht uitvoerbaar, zoals pakketten met voorweiden en extensief weiden. Hierover werden aanvullende afspraken gemaakt met het collectief.

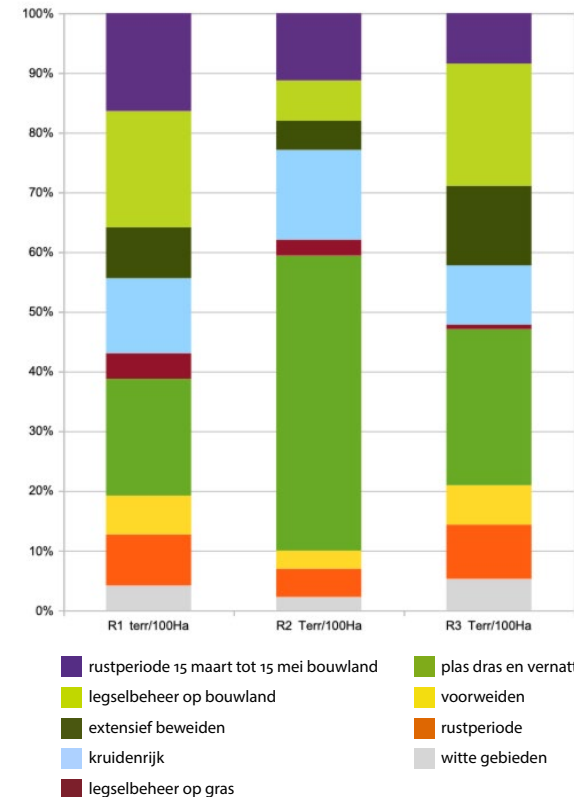
VOGELS EN BEHEER

Door de beheermonitoring te koppelen met de beheergegevens komen we veel te weten over 'hoe het ging'. In afb. 1 zien we dat de vogels in de derde week van mei vaak in groepen te vinden waren: hotspots. Het collectief en de boeren

Afb. 2: Grafiek met verdeling van de aantallen territoria per telronde en pakketgroep

hebben vaak gebruik gemaakt van plas dras percelen om een hotspot te maken of te versterken. Inmiddels zien we dat de meeste hotspots een eigen restaurant hebben in de vorm van plas dras. Hier eten volwassen vogels, maar ook de kuikens. Een analyse van alle territoria (broedparen en gezinnen) in de verschillende telronden laat de verdeling ervan over de verschillende soorten beheerpakket en wit gebied zien (afb. 2 en 3). Het valt daarbij op dat in april en mei zo'n 40% van de territoria zich in wit gebied (percelen zonder beheerafspraken) bevonden. Legselbeheer op gras is goed voor ongeveer een kwart van de vogels en legselbeheer op bouwland ongeveer 15%. De kuikenland pakketten zijn goed voor 20% van alle terri-

Afb. 3: Grafiek met verdeling naar dichtheid/100 ha. Dit geeft weer hoe efficiënt de verschillende pakketgroepen waren.

toria in april en mei. Afb.3 laat zien hoe effectief de pakketten zijn door ze om te rekenen naar dezelfde oppervlakte. Hieruit blijkt dat plas dras een erg effectieve maatregel was waar veel vogels op af kwamen in verhouding tot de oppervlakte.

Weidevogelbescherming gaat in feite om het aantal (goed) beschermde broedvogels. We zien dat er sprake is van veel positieve ontwikkelingen, zoals een toename van het aantal getelde kievit (2022: 934 territoria, 2024: 1020 territoria) en grutto's (2022: 372 territoria, 2024: 544 territoria)!

GRUTTO EN KUIKENLAND

Naast goede bescherming van nesten is ook het opgroeien van de nieuwe generatie heel belangrijk. Uit onderzoek is gebleken dat er veel verliezen zijn onder de jonge kuikens. We kunnen in Nederland de jonge weidevogels een goede start geven door een gevarieerd mozaïek en geschikt grasland. In 2024 hebben 14 van de 29 telgebieden een goed (groen in afb. 4) BTS. Dat betekent dat het behoud van de grutto voor de toekomst in 2024 op de schouders van die 14 telgebieden rustte. In de 14 gebieden vonden we 324 van de in totaal 544 territoria. 60% van de gruttoterritoria was in een echt veilig gebied.

Als we kijken naar de Lopikerwaard als geheel, zien we in afb. 4 dat er genoeg kuikenland is (38 ha. 'over' bij ideaal 1,4 ha./broedpaar), leidend tot een BTS van 68 %. Gebiedsbreed is er genoeg kuikenland en ook een goede BTS, maar dit kan erg verschillen per polder.

CONCLUSIE EN ADVIES VAN DNATUUR

In de Lopikerwaard gaat het over het algemeen goed en steeds beter met de weidevogels en dat is te danken aan de agrariërs, vrijwilligers en collectief.

Helaas gaat het minder goed met de kievit, die (in 2024) wel in aantal toeneemt maar mogelijk te weinig jongen groot brengt om een goede toekomst te garanderen. Daarnaast is er veel verschil in succes tussen de verschillende polders, waardoor de toename van het aantal vogels en het goede broedsucces vooral te danken is aan ongeveer de helft van de gebieden. Vooral in die gebieden waar de resultaten nog niet helemaal optimaal zijn, maar ook in alle andere adviseert DNatuur het volgende:

1. Probeer in aanvulling op het huidige beheer meer vogels op maisland en omliggende percelen te beschermen. Meer opgroeiende kieviten is daar het doel!
2. DNatuur pleit er voor de verhouding legselbeheer-kuikenland op polderniveau te bekijken, niet per bedrijf. Het is belangrijk dat er minder 'wit gebied' komt.

3. Besteed in de gebieden waar te weinig kuikenland (afb. 4) is per broedpaar grutto aandacht aan het uitbreiden van die oppervlakte.
4. Als de oppervlakte kuikenland voldoende is maar de BTS niet, ligt dit waarschijnlijk aan de kwaliteit van het kuikenland, de rust of predatie. Onderzoek dit in deze polders en probeer hier kwaliteit te verbeteren in plaats van oppervlakte. Denk aan de diversiteit van pakketten, variatie en kruiden in het gras en dergelijke. Bij vermoedens van predatie kunnen nestcamera's soms uitsluitel geven.
5. Afb. 3 is te lezen als een streeplijst voor goed kuikenland, dat zou moeten komen op de plaats van de hotspots in afb. 1. Hoe groter het aandeel in afb. 3, hoe meer noodzaak voor een goed kuikenland. Het belangrijkste is een plas dras: daar lokken we de vogels mee. Deze rol wordt voor kieviten soms vervuld door maisland. Daaromheen goed broedgebied: niet al te hoog en dicht maar ook niet te schraal kruidrijk gras. Als dit niet te zwaar bemest is, kan het ook dienen als opgroei gebied voor kuikens, maar vaak is hier (voor- of extensief) beweide land voor nodig. De hoeveelheden variëren, maar als de kuikens zich verplaatsen naar wit gebied of

legselbeheer dan was het mozaïek niet goed genoeg. Vaak is dan meer kort, insectenrijk gras nodig.

6. Weidevogelbeheer draait niet alleen om de grutto. Beheer voor deze soort is goed voor meer steltlopers en ook eenden, maar vooral de kievit, veldleeuwerik en ook wel de gele kwikstaart hebben specifiek beheer nodig.
7. Vergeet niet te kijken naar de (aantallen en plek van) vogels! Die geven prima aan of ze tevreden zijn of niet, los van al onze theorieën daarover.
8. Beheermonitoring geeft jaarlijks nieuwe inzichten, betrokkenheid en sturing aan het beheer. Blijf dit zo veel mogelijk volhouden met professionals en vrijwilligers.
9. Een aantal gebieden zijn erg klein of bevatten erg weinig beheer. Vaar een duidelijke koers voor deze gebieden: uitbreiding, afstoten of specifiek soortbeheer.

Meer weten? Er is bij Collectief Lopikerwaard ook een uitgebreid rapport:

DNatuur 240502a: Weidevogels Lopikerwaard 2024.

